Orodje za obvladovanje psihosocialnih tveganj in absentizma

dr. Lilijana Šprah univ. dipl. psih.
Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU, Ljubljana

Orodje OPSA je bilo izdelano v sklopu projekta "*Skrb za zdravje zaposlenih skozi usmerjeno obvladovanje psihosocialnih obremenitev*", ki ga je na podlagi Javnega razpisa za Sofinanciranje projektov za promocijo zdravja na delovnem mestu v letu 2013 in 2014 finančno podprl Zavod za Zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Psihosocialne obremenitve predstavljajo tveganje za zdravje zaposlenih in vplivajo "zdravje" delovne organizacije

Socialne in organizacijske okoliščine dela

Psihosocialne obremenitve:

- nasilje, diskriminacija
- slaba organizacija dela
- čustvene zahteve dela
- slaba komunikacija
- negotovost zaposlitve ipd.

Doživljanje stresa

Psihosocialna tveganja

Ogroženo psihično, fizično in socialno zdravje zaposlenih

Posledice: absentizem, prezentizem, fluktuacija

Čarobnih ukrepov ni!

Ne obstajajo univerzalni ukrepi!

Vsako delovno okolje nekaj posebnega na kakšnem od področij:

- gospodarska panoga,
- velikost delovne organizacije,
- struktura in izobrazbena raven zaposlenih,
- narava dela,
- lokacija dela (mesto /podeželje/regija)
- interes delodajalcev / zaposlenih
- itd.

NOV KONCEPT: Ne govorimo samo o zdravih in varnih delovnih mestih ampak o dobrem počutju na delovnem mestu!

Dobro počutje na delovnem mestu je kompleksen koncept in presega zgolj zagotavljanje zdravih in varnih delovnih mest (to je samo eden vidik zagotavljanja dobrega počutja!)

Vključuje fizične, čustvene in socialne dejavnike, tako NA kot IZVEN delovnega mesta:

- zdravje in varnost pri delu,
- izboljševanje delovnega okolja,
- spodbujanje dobrega zdravja in prisotnosti namesto kaznovanja odsotnosti,
- zagotavljanje socialne varnosti zaposlenih med začasno zadržanostjo z dela,
- čimprejšnja rehabilitacija in povratek na delovno mesto,
- storitve na področju upravljanja s človeškimi viri,
- upravljanje in vodenje,
- zdravstvene storitve

Aktualne smernice na področju zagotavljanja dobrega počutja na delovnem mestu

Orodje OPSA sledi aktualnim smernicam na področju obvladovanja psihosocialnih tveganj!

Izhodišča oblikovanja orodja OPSA

1. Zgolj **splošne promocijske in preventivne aktivnosti** imajo omejen domet, učinki so slabi!

2. **Ukrepi morajo biti selektivno naravnani**!
Glede na: poklicne skupine, specifične okoliščine dela, usmerjeni v posebej pereča tveganja, izvajani tudi na individualni ravni.

3. Izvajanje takšnih **analiz stanja psihosocialnih tveganj**, ki pokažejo **obseg, vrsto in intenziteto** psihosocialnih obremenitev!

4. **Ukrepi na 2 ravneh**: na ravni **delovne organizacije** in na ravni **zaposlenih!**

Princip oblikovanja selektivnih ukrepov z OPSA

USMERJENI UKREPI!

- **Poklicne skupine**
- **Področja psihosocialnih obremenitev**
- **Velikost tveganj**

Aktualne smernice oblikovanja in izvajanja ukrepov za obvladovanje psihosocialnih tveganj priporočajo

TRI ravni ukrepov:

- primarna

- sekundarna

- terciarna

Šele kombinacija izvajanja ukrepov na vseh treh ravneh lahko daje ugodne dolgoročne učinke pri zmanjševanju psihosocialnih bremen zaposlenih in vzpostavljanju dobrega počutja v delovnem okolju.

Tri ravni ukrepov

Primarna raven ukrepov	Sekundarna raven ukrepov	Terciarna raven ukrepov
- Usmerjenost v **preprečevanje** učinkov psihosocialnih tveganj na delovnem mestu še preden se ti sploh pojavijo	- Usmerjenost v **prepoznavanje odzivov** na stres in v prepoznavanje simptomov stresa, razvijanje strategij za soočanje s stresom skozi izobraževanje in trening	- Usmerjenost v **simptome**, torej na tiste zaposlene, ki **že kažejo posledice** prekomernih psihosocialnih obremenitev
- Cilj je **ozaveščanje in širjenje znanja**(o zdravem načinu življenja, mobingu, stresu ipd.)	- Cilj je **okrepiti veščine** zaposlenih in **razviti varovalno vedenje**	- Cilj je **zdravljenje** in **rehabilitacija** zaposlenih ter **individualna podpora**

Izvajaje vseh ukrepov na ravni zaposlenih in delovne organizacije

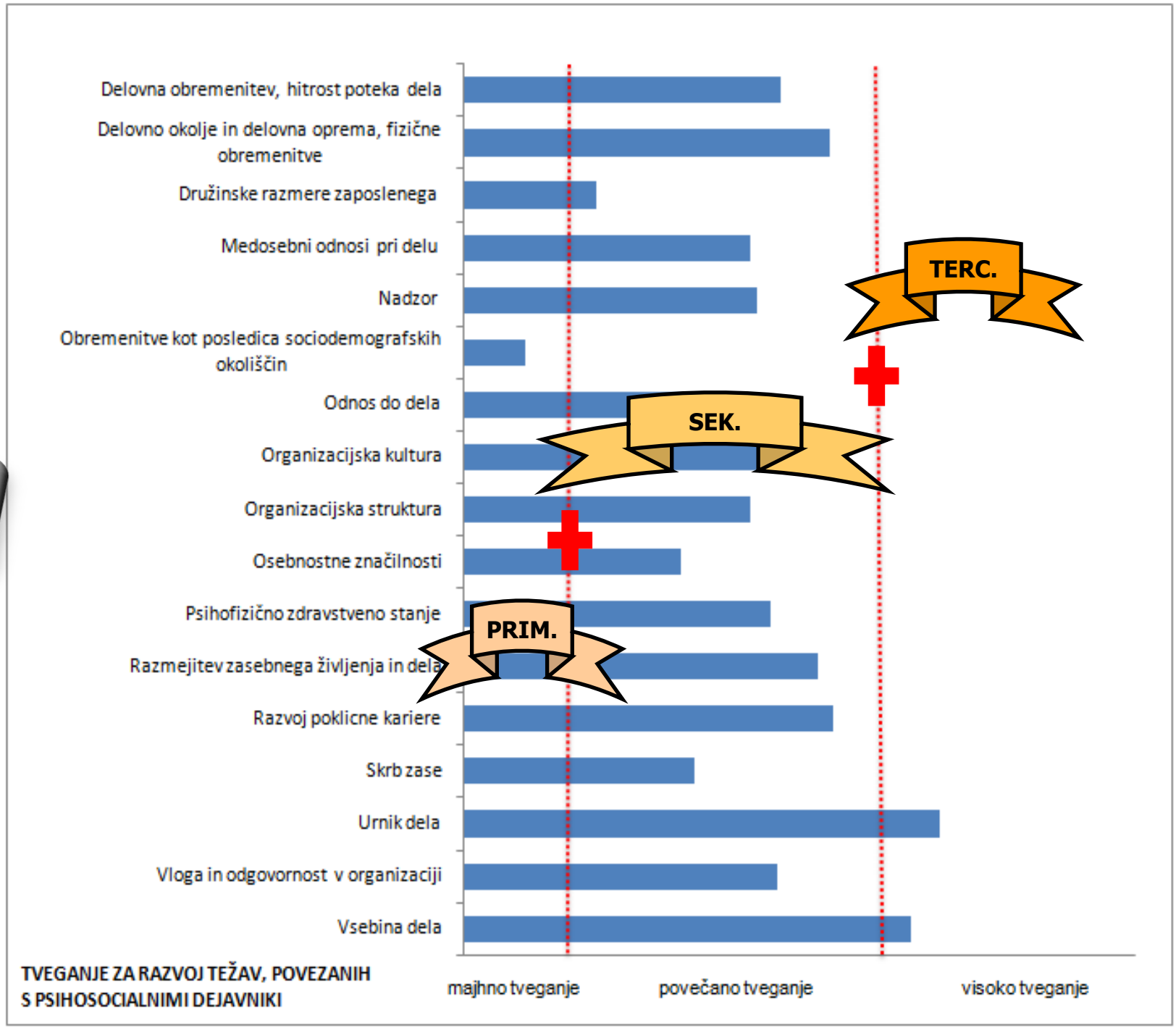
Delovna obremenitev, hitrost poteka dela
Delovno okolje in delovna oprema, fizične obremenitve
Družinske razmere zaposlenega
Medosebni odnosi pri delu
Nadzor
Obremenitve kot posledica sociodemografskih okoliščin
Odnos do dela
Organizacijska kultura
Organizacijska struktura
Osebnostne značilnosti
Psihofizično zdravstveno stanje
Razmejitev zasebnega življenja in dela
Razvoj poklicne kariere
Skrb zase
Urnik dela
Vloga in odgovornost v organizaciji
Vsebina dela
TERC.
SEK.
PRIM.
TVEGANJE ZA RAZVOJ TEŽAV, POVEZANIH S PSIHOSOCIALNIMI DEJAVNIKI
majhno tveganje
povečano tveganje
visoko tveganje

Orodje OPSA omogoča:

Izdelavo oceno tveganj za razvoj težav, povezanih s psihosocialnimi dejavniki

Izdelavo ukrepov (tako na ravni delovne organizacije kakor zaposlenih) za obvladovanje psihosocialnih tveganj glede na intenziteto psihosocialnih obremenitev na 17 področjih

Izdelavo ocene ranljivosti zaposlenih za: doživljanje prekomernega stresa, absentizma, prezentizma, izpostavljenosti nasilju na delovnem mestu, fluktuacije, težav pri usklajevanju dela in družine

Vrednotenje zdravstvenega stanja in počutja zaposlenih (zdravstvene težave; prisotnost težav, povezanih s stresom; zdravstveni absentizem; zadovoljstvo z zdravstvenim stanjem idr.)

OPSA

Orodje za obvladovanje psihosocialnih tveganj in absentizma

Orodje OPSA sestavljajo:

- **Priročnik** (format pdf), namenjen seznanjanju s problematiko obvladovanja psihosocialnih tveganj in absentizma ter z interaktivnimi navodili za oblikovanje ukrepov ter povezavami do uporabnih spletnih strani;
- **Vprašalnik** OPSA
- **Excelova datoteka**, ki omogoča po vnosu podatkov samodejno izdelavo ocene psihosocialnih tveganj, njihovih negativnih posledic ter oblikovanje ukrepov za njihovo obvladovanje.

Vsi deli skupaj tvorijo funkcionalno enoto!

Postopek uporabe orodja OPSA

Prenos datotek iz spleta

1 Navodila!

?ANALIZA TVEGANJ?
(Poklicni profili, Delovna mesta, Organiz. enote)

2 Izpolnjevanje vprašalnika

?ROČNO, SPLET?
(Obveščanje, Anonimnost!)

3 Vnašanje podatkov, analiza, ukrepi

!EXCEL DATOTEKA, PRIROČNIK!

Izbor ukrepov, izdelava strategije
IZVEDBA
EVALVACIJA

Družbenomedicinski inštitut

Naslov

Predstojnik: dr. Duška Knežević Hočevar
E-naslov: duska@zrc-sazu.si
Telefon: +386 01 47 06 100
Faks: +386 01 426 14 93
Sedež: Novi trg 2, P.O.Box. 306
Naslov: 1001 Ljubljana, Slovenia, EU

Oddelki

Družbenomedicinski inštitut

Stres na delovnem mestu

PREDSTAVITEV | SODELAVCI | PROGRAMI IN PROJEKTI | DOGODKI | PUBLIKACIJE | ZBIRKE | NOVICE

Številne zdravstvene težave se povezujejo tudi s psihosocialnimi tveganji, ki so jim v delovnem okolju izpostavljeni zaposleni. Razumemo jih predvsem kot tiste vidike opravljanja dela, značilnosti zaposlenih in njihovih delovnih mest, klime v delovni organizaciji in širših sociodemografskih okoliščin, ki izzovejo prekomerni stres in posledično različne zaplete na področju psihičnega, fizičnega in socialnega zdravja delavcev kot tudi škode v delovni organizaciji, ki se pojavi zaradi izostankov z dela, zmanjšane storilnosti, fluktuacije idr. Raziskovalna skupina Družbenomedicinskega inštituta ZRC SAZU je z namenom obvladovanja psihosocialnih tveganj v delovnem okolju razvila dve orodji, in sicer instrument IDTS in orodje OPSA, ki sta prosto dostopni in na voljo vsem, ki želijo pri svojih zaposlenih izvesti presojo obremenitev na delovnem mestu in pripraviti ukrepe za njihovo obvladovanje.

1) Orodje OPSA - *Orodje za obvladovanje psihosocialnih tveganj in absentizma*

V sklopu projekta Skrb za zdravje zaposlenih skozi usmerjeno obvladovanje psihosocialnih obremenitev je bilo kot nadgradnja instrumenta IDTS razvito novo orodje OPSA, ki omogoča:

- izdelavo **ocene tveganj za razvoj težav**, povezanih s psihosocialnimi obremenitvami, ki so jim izpostavljeni zaposleni v delovnem okolju;
- **analizo zdravstvenega stanja in počutja** zaposlenih;
- oblikovanje **usmerjenih ukrepov za obvladovanje psihosocialnih tveganj** na 17 področjih psihosocialnih obremenitev;
- **izdelavo ocene** za: doživljanje prekomernega stresa, zdravstvenega absentizma in prezentizma, izpostavljenosti nasilju na delovnem mestu, fluktuacije ter razlogov zanjo in težav pri usklajevanju dela in družine.

http://dmi.zrc-sazu.si/sl/strani/stres-na-delovnem-mestu#v

Razlogi za upravljanje s psihosocialnimi tveganji (EU 27, 2009)

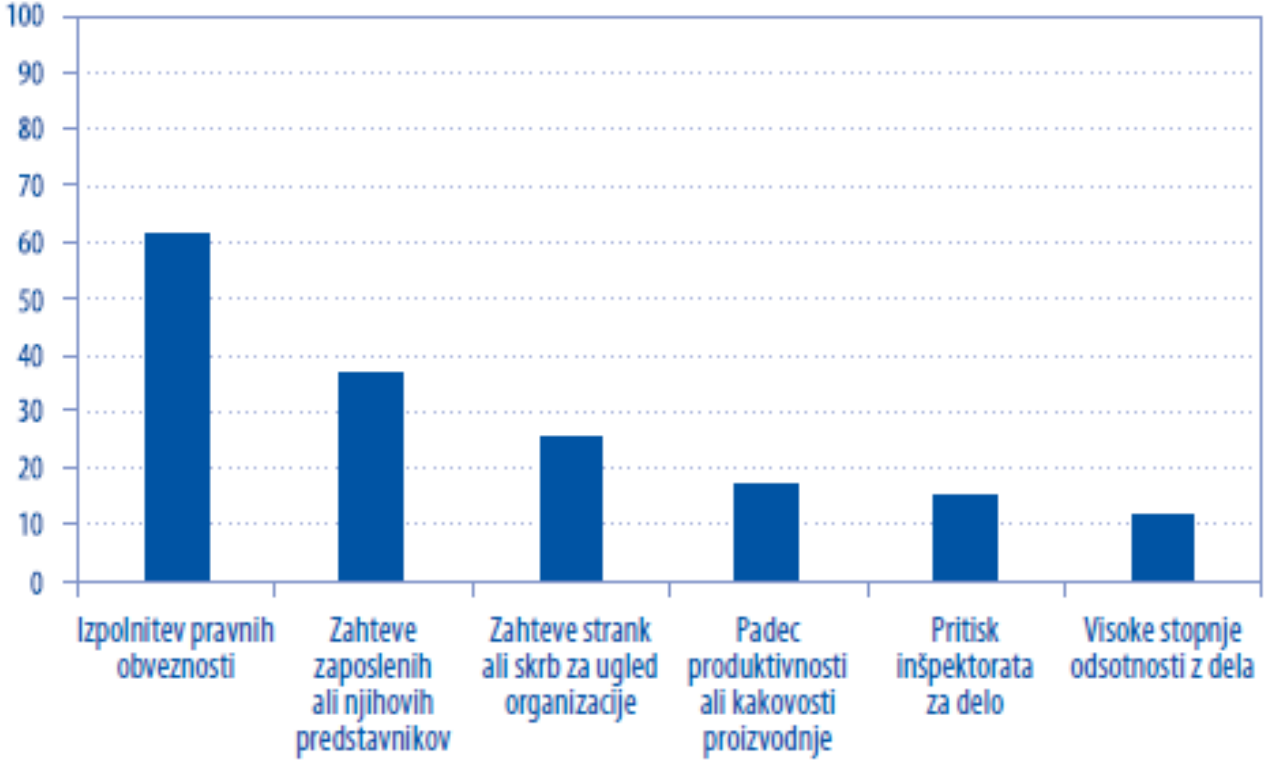

Izhodišče: poslovne enote, ki navajajo, da imajo vzpostavljene postopke in ukrepe za upravljanje s psihosocialnimi tveganji.

(% poslovnih enot, EU-27)

Celostni, selektivni in dolgoročno naravnani ukrepi!

Hvala za vašo pozornost!